

Pásztohy Panka

Két grafikusművész találkozása

(*Mosó Masa és barátai* – F. Györffy Anna grafikusművész)

Györffy Anna *Mi van a babaházban?* című leporellója, 1967

F. Györffy Anna illusztrációit mindenki ismeri, generációk cseperedtek fel a képeit nézegetve, de az alkotóról, sajnos, meglehetősen keveset tudunk eddig. A *Mosó Masa és barátai* című album kiadása, a grafikusművész munkáinak centenáriumi kiállítása (mely a Petőfi Irodalmi Múzeumban volt megtekinthető 2015. november 9. és 2016. április 30. között) kapcsán valósult meg, ám több lett, mint egy kiállítási katalógus. Egész kisgyermek korától követhetjük végig általa F. Györffy Anna életét és rendkívül jelentős alkotómunkájának éveit. A magyar irodalom egyik legjelentősebb gyermekkönyv-illusztrátorát tiszteljük személyében, aki nemcsak a *Mosó Masa mosodája* című kötetet, hanem például a *Pöttyös Panni* könyvsorozatot is illusztrálta.

Miközben olvastam a centenáriumi kiállítás kurátora által szerkesztett kötetet, megismertem egy kedves kislányt, Pannut, aki Erdélyben, falun, egy nagy gazdaságban nevelkedik, majd az első világháborút követően a nyarakat Hollandiában tölti. Egy fiatal lányt, aki mindent megtesz az álmáért, a rajzolásért, egy feleséget, majd egy édesanyát, akinek egyre szebb, sikeresebb karrierje lesz, és élete alkonyán egy odaadó nagymamát, akinek mindig van ideje meglepni valami kedves ajándékkal az unokáit. Egyedülállóan kiteljesedett női sors bontakozott ki előttem. A képeslapok, a szakmai üzenetváltások és magánlevelezések, a fotók, mind-mind bepillantást engednek F. Györffy Anna magánéletébe és termékeny gyermekkönyv-illusztratori pályájába. A katalógust F. Györffy Anna egyik unokája, Farkas Judit Antónia írta és szerkesztette, nagy körültekintéssel, és minden ponton érzékelhető személyes elköteleződéssel. Kettejük bensőséges és szoros kapcsolatáról unokája ekképpen ír: „Sok szép és kedves ajándékot kaptam tőle, például egy kicsi holland fapapucsot, egy holland képeskönyvet, ezeket gyermekkorra óta őrizte, egy női fejet ábrázoló art deco broszt, egy kincsesládaként használt bonbonosdobozt Kaeszné Lukáts Kató meseszerű grafikáival, egy-egy fiatalkori ruhadarabját, régi és új könyveket, köztük dedikáltakat is. Ezek a tárgyak valamikor nagyon kedvesek voltak számára és sok emlék kötődött hozzájuk, de hogy örömet szerezzen, nekem adta őket.”

Számomra külön érdekes volt, a könyvből tudtam meg, hogy F. Györffy Anna egész közel élt a mai lakhelyemhez. Szentendrén, a Bükkös-patak partján lakott. Tíz perc séta nekem. Jó érzés arra gondolni, hogy ő is abban a patakban nézhette a halakat, amelyben mi szoktuk a lányunkkal fűkészní őket, mikor kicsi volt. Szakmai kötődésemem túl (hiszen magam is gyermekkönyv-illusztrátor, gyermekkönyvek szerzője vagyok) más, érzelmi alapú kötelék, személyes ragaszkodás is fűz hozzá. F. Györffy Anna egy évben, 1915-ben született az én anyai nagymamámmal, akit mindenkinél jobban szerettem, de hatéves koromban, 1984-ben elvesztettem. Az egyik

Györffy Anna két fiával, Fetóval és Ádámmal, 1946 körül

kedvenc könyvem (*Mi van a babaházban?* Illusztrálta: F. Györfly Anna, Szerk. T. Aszódi Éva, Budapest, Móra, 1967.), amelyet sokat nézegettem vele, sőt a mai napig megőrizte nagymamám rajzait is az oldalain, F. Györfly Anna képei díszítették. Kicsiként szerettem volna még figurákat az oldalakra, és együtt „kidíszítettük”. Nagyon szép emlék maradt. Bevallom, kicsit irigykedtem is Farkas Judit Antóniára, hogy ennyi év megadatott nekik együtt, sokat szoktam azon gondolkodni, vajon milyen lett volna tovább ismerni a nagymamámat. F. Györfly Anna unokája, Judit is írja, hogy „Szerencsés vagyok, hogy hosszú életű volt, így felnőttkoromban is sokat beszélgettem vele.” Azt kell írjam, mi is nagyon szerencsések vagyunk, mert így beválthatta nagymamájának tett ígését, és mesélhetett, írhatott nekünk F. Györfly Anna egyéniségéről, életéről, és megismerhetjük általa a rajzok mögé bújt alkotót.

F. Györfly Anna munkáit eddig is nagyon szerettem, de most, hogy bepillantást nyertem az életébe, még kedvesebbek lettek. A kézzel írt, rajzokkal díszített levelei egészen elvarázsoltak. Humora, szellemessége, kedvessége megkapó. „Még halála után is meg tudta nevetetni az embert. Egyszer, amikor Pidival átnéztük személyes iratait, íróasztala egyik fiókjában lencseszemeket találtunk egy gyógyszeresüvegben kézzel számozva. Mindketten nevetni kezdtünk, mikor észrevettük a kis cetlit az üvegen, amelyre azt írta rá, hogy a lencseszemeket a lottózámok véletlen kiválasztásához használta.”

Illusztrátorként izgalmas volt látni, hogy milyen technikával rajzolt, honnan merített ihletet. Könnyen lehet tájékozódni arról, hogy a mi nemzedékünk hogyan dolgozik, hogyan szolgálja a digitális világ gyors fejlődése a munkánkat. Mindenkinek nehézség nélkül hozzáférhető werkfilmek témája ez. A katalógus megmutatja, hogy mennyivel másabb gondolkodást igényelt F. Györfly

Anna munkássága idején a szakmánk, illetve reflektál is a nemzedékváltással járó különbözősége: „Ma, az internet korában, nehéz azt elképzelni, hogy milyen fejtörést okozhatott egy-egy bonyolultabb tárgy vagy jelenet hiteles képének megrajzolása. Az állatokhoz a Brehm lexikont használta. Voltak tematikus csoportosítású mappái is, amelyekben különféle képeket, újságokból kivágott rajzokat és fotókat gyűjtött.” Arra vonatkozóan, hogy hogyan dolgozunk, gyakran a korszakspecifikus jegyekben való elmélyüléshez is hozzásegít munkáinak elemzése: „A hatvanas-hetvenes években készült gyerekkönyv-illusztrációknak a technikai változatosság az egyik fő vonása. A grafikus gyakran egyidejűleg használ zsírkkrétát, filctollat és aquarellfestéket. Varga Katalin *Kisbence* (1969) című, jól ismert mesekönyvénél egészen újszerű kollázstechnikát alkalmazott: a tollrajzokra fekete-fehér raszter hatást keltő, sűrű vonalas és pöttyös mintás papírt ragasztott izgalmas a screentone technikához hasonló újszerű képi hatást teremtve.”

A katalógus címe *Mosó Masa és barátai*. Véleményem szerint a *Mosó Masa mosodájában* egészen kiemelkedőt alkotott, nem véletlenül lett ez a kötet címe. Rengeteg stílusban rajzolt, de talán ez vált a legikonikusabbá. Az album kivitelezését is muszáj megemlítenem, mert nemcsak a tartalma igényes a kötetnek, hanem a kivitelezése is. A borítógrafika telitalálat, elegáns, és játékos egyben. Pont, mint F. Györfly Anna volt. Az az F. Györfly Anna, aki nemcsak mesekönyveket illusztrált, hanem ruhákat is tervezett, amiket még a New York-i divathéten is bemutatott. A piros cérnafűzés vidáman játszik össze a cím piros betűszínével. Azt hiszem, tudom, hogy miért lett ilyen tökéletes itt is az összhang: F. Györfly Anna másik unokája, Farkas Anna tervezte.

(Magvető Kiadó, 2016)

Györfly Anna későbbi férjével, Farkas Ferencsel Szentendrén, 1939